

ENGLANTILAINEN LÄÄKINTÄHUOLTO FALKLANDIN SODASSA II

Karl-Erik Michelsen

Artikkelin ensimmäinen osa on julkaistu numerossa 1/97.

Sodan yleispiirteitä

Englannin ja Argentiinan välisellä konfliktilla oli pitkä historia. Joulukuussa 1832 kaksi saarille saapunutta englantilaista sotalaivaa yritti pakottaa saarten argentiinalaisen kuvernöörin Don Jose Maria Pinedon poistamaan Buenos Airesin lipun. Tämän kieltäytyessä englantilaiset nousivat maihin ja nostivat argentiinalaisen lipun tilalle omansa. Argentiina ei kuitenkaan lakannut vaatimasta oikeuttaan saariin, ja kun Englanti 1960–70 -luvulla alkoi luopua Afrikassa ja Aasiassa sijaitsevista siirtomaisistaan, nousi myös kysymys Falkland/Malvinas-saarten omistuksesta esille Buenos Airesissa. Kenraali Galtierin sotilasjuntta tarvitsi epätoivoisesti ulkoista uhkaa, joka yhdistäisi kansan ja veisi ihmisten huomion pois kasvavista poliittisista ja taloudellisista ongelmista. Malvinas-saaret olivat täydellisen kohde. Olosuhteet olivat siis valmiina, ja Falklandin kriisin puhkeaminen oli siis vain ajan kysymys.

Maaliskuun 19. päivänä 1982 kolmisenkymmentä argentiinalaista romumetalilyöläistä nousi maihin Leith Harbourissa South Georgian saaren pohjoisosassa ja nosti salkoon Argentiinan lipun. Ei ole tiedossa oliko interventio suunniteltu.

Kriisi eteni nopeasti. Ulkoministeri Lordi Carrington ilmoitti, että diplomaattisen ratkaisun epäonnistuessa Englannin hallitus

on valmis käyttämään sotilaallisia keinoja. Argentiinan ulkoministerin Nicanor Costa Mendezin ilmoitettiin sanoneen, että South Georgian saarella olevat argentiinalaiset ovat kansallisella alueella ja siten Argentiinan suojeluksessa.

Huhtikuun 2. päivä 1982 argentiinalaiset kommandojoukot nousivat maihin Mullet Creekissä, noin viisi mailia Port Stanleyta lounaaseen, kohteenaan merijalkaväen kasarmit Moody Brookissa ja kuvernöörin talo Port Stanleyssa. Argentiinan meri- ja ilmavoimat olivat hyökkäyksen tukena. Kuvernööri Rex Huntin täytyi pian antautua amiraali Carlos Busserin joukoille, ja argentiinalaiset päättivät operaatio Rosarion menestyksekkäästi.

Konflikti siirtyi diplomaattiselle areenalle. Pääministeri Margaret Thatcher ilmoitti alahuoneelle, että Falklandin saaret kuuluvat edelleen Britannialle ja että saaret palautetaan Englannin hallintaan.

Englannin valmistellessa sotaa, useat kansainväliset järjestöt yrittivät päästä diplomaattiseen ratkaisuun. YK:n turvallisuusneuvosto yritti estää konfliktin laajentumisen muunmuassa hyväksymällä päätöslauselma 502:n, jossa vaadittiin vihamielisyyksien välitöntä lopettamista, Argentiinan joukkojen vetäytymistä ja kriisin ratkaisua diplomaattisin keinoin. Euroopan Talousyhteisö julisti painostuskeinona Argentiinan vientituotteet boikottiin.

Sillä aikaa Englanti puolestaan kokosi valmiiksi iskujoukkojaan, jotka huhtikuun 4. päivänä lähtivät kohti Etelä-Atlanttia. Ar-

gentiina perusti Etelä-Atlantin päämajan Puerto Belgranoon.

Iskujoukkojen lähestyessä Etelä-Atlanttia, Englannin hallitus julisti merenkulun kieltoalueen 200 merimailin säteellä Falkland-saarista osoittaakseen olevansa tosissan sotilaallisen konfliktin suhteen. Diplomaattista ratkaisua yritettiin kuitenkin vielä Yhdysvaltain välityksellä. Ministeri Alexander Haig yritti suostutella osapuolia keskeyttämään sodan valmistelut, mutta hänen vaivanäkönsä ei tuottanut tulosta.

Huhtikuun 18. amiraali Woodward määräsi pääiskujoukon purjehtimaan etelää kohti Englannin tukikohdasta Ascensionin saarelta. Kolme päivää myöhemmin tapahtui ensimmäinen yhteenotto. Argentiinan Boeing 707 tunkeutui iskujoukkojen tuntuun ja sai vastaansa englantilaiset Harrier-hävittäjät. Falklandin sota oli alkanut.

Maihinnousunsa aikaan argentiinalaisilla näytti olevan kaikki edut puolellaan. Argentiinan ilmavoimat kuuluivat Latinalaisen Amerikan parhaimpiin, ja saaret olivat niin lähellä Argentiinaa, että lentokoneet pystyivät toimimaan mantereen tukikohdista. Britannian tiedustelupalvelu raportoi Argentiinalla olevan noin 225 taistelukonetta, joukossa amerikkalaisvalmisteisia Douglas A-4 Skyhawkeja, erittäin tehokkaita ranskalaisvalmisteisia Mirage-hävittäjiä sekä neljätoista Super Etendard -konetta, jotka pystyivät kantamaan Exocet-ohjuksia. Englannin täytyi turvautua lähes pelkästään Sea Harrier -hävittäjiin. Laivasto-osaston lentokalusto koostui 34 Sea Harrierista ja noin 90 erityyppisestä helikopterista.

Sodan ainoa varsinainen meritaistelu käytiin toukokuun 2. päivänä, kun brittiläinen ydinsukellusvene HMS Conqueror laukaisi kaksi torpedoa General Belgrano -risteilijää kohti. Hyökkäys oli hyvin kiistanalainen, sillä alus oli tuolla hetkellä sota- toimialueen ulkopuolella. Joka tapauksessa 368 miehistöön kuulunutta menehtyi iskussa, ja ihmiset Britanniassa ja Argentiina-

nassa tajusivat, mistä sodassa todella oli kysymys.

Belgranon tuhon jälkeen kumpikin osapuoli yritti pitää aluksensa turvallisen välimatkan päässä toisistaan. Erityisesti englantilaiset olivat varuillaan, sillä argentiinalaiset olivat laskeneet liikkeelle huhun, jonka mukaan SS Queen Elizabeth 2 oli valittu kostoiskun kohteeksi. Suurin osa iskujoukoista pysytteli kieltoalueen ulkopuolella, kahden tukialuksen Sea Harriereitten ja helikoptereiden vahvasti suojaamana. Siten varsinainen taistelukenttä siirtyi ilmaan.

Argentiinan ilmavoimat hyökkäsivät jatkuvasti erikoisjoukkoja vastaan uuvuttaakseen englantilaiset ennen kuin he ehtisivät Falklandin saarille. Argentiinalaiset kärsivät hyökkäyksissä vaikeita tappioita. International Defence Review'n mukaan Argentiina menetti kaiken kaikkiaan 109 erityyppistä ilma-alusta.

Konfliktin lopettamiseksi englantilaisten täytyi ottaa saaret haltuunsa ja ajaa hyökkääjät takaisin mantereelle. Taistelut alkoivat toukokuun 21. päivän aamuna kommando- ja laskuvarjo-osastot nousivat maihin. Sodan viimeinen taistelu käynnistyi kesäkuun 12., kun englantilaiset lähestyivät argentiinalaisten varuskuntaa Port Stanleyssa. Taistelu oli kiivas, ja monessa tapauksessa englantilaisten eteneminen oli mahdollista vain laivaston aseiden tuella.

Kesäkuun 14. kenraalimajuri Moore saapui saarille antautumisasiakirja mukanaan. Falklandin sota oli ohi, ja kaikki Falklandilla olevat Argentiinan joukot antautuivat englantilaisille.

Järjestelmien taistelu: englantilainen lääkintähuolto käytännössä

Englantilainen sotilaslääkintähuolto liittyi erikoisjoukkoihin huhtikuun 9., kun SS Canberra ja SS Uganda lähtivät Southamptonista. Pitkä merimatka käytettiin hen-

kilöston kouluttamiseen, verenluovutukseen ja pelastusrykmenttien perustamiseen. Koulutukseen sisältyi, tavanomaisen lääketieteellisen koulutuksen ohella, jaottelun käsite, jota sovellettiin lääkintähuollon joka tasolla. Jotta haavoittuneille olisi voitu antaa ensiluokkaista hoitoa, oli oleellista jakaa potilaat kolmeen ryhmään tärkeysjärjestyksessä. Ykkösryhmään kuuluivat ne, jotka tarvitsivat välitöntä elvytystä ja/tai leikkausta. Kakkosryhmän potilaat tarvitsivat elvytystä ja melko pikaista leikkausta. Kolmosryhmän potilaat eivät tarvinnut elvytystä ja heidän leikkaustaan voitiin lykätä. Ainoastaan joukkohaavoittumistilanteissa tavanomainen jaottelu hylättiin. Tällöin toiminnan tarkoituksena oli turvata tarvittava lääketieteellinen hoito mahdollisimman suurelle joukolle haavoittuneita.

Koulutukseen sisältyi englantilaisten joukkojen psyykkisen ja fyysisen kunnon kohentaminen. Falklandin sota oli odottamaton konflikti, ja vaikka vaikka joukot olivat korkeasti koulutettuja ammattisotilaita, kenelläkään heistä ei ollut varsinaista käytännön taistelukokemusta. Täten sotilaitten käyttäytyminen oli lääkintäjoukkueen psykologin erityisenä mielenkiinnon kohteena.

Kaksi päivää sen jälkeen, kun englantilaiset olivat upottaneet General Belgranon, HMS Seffieldiin osui Exocet-ohjus. Se ei räjähtänyt, mutta sen sytyttämä palo levisi nopeasti. HMS Hermekseltä lähetettiin lääkintäjoukkue pitämään huolta haavoittuneista, ja 24 pahoin palanutta siirrettiin lippulaivaan hoitoa varten. Englantilaiset olivat erittäin onnekkaita siinä, ettei ohjus räjähtänyt, sillä muuten haavoittuneiden määrä olisi ollut paljon suurempi. Täytyy muistaa etteivät sairaalalaiivat SS Uganda ja SS Canberra vielä ehtineet Falklandin vesille, joten englantilaiset eivät olisi voineet hoitaa suurta määrää haavoittuneita.

Tapauksen jälkeen tilanne pysyi rauhallisena siihen asti, kunnes englantilaiset perustivat sillanpääaseman San Carlosin rannalle toukokuun 21. päivänä. Maihinnousuoperaatio oli erittäin vaarallinen. Argentiinalaiset tihensivät ilmahyökkäyksiään englantilaisia laivoja vastaan. Noin 200 mailia Falklandista itään joukkoja siirrettiin SS Canberrasta HMS Fearless ja HMS Intrepid -aluksiin. Tämä oli välttämätöntä kahdesta syystä: SS Canberra ei ollut Kansainvälisen Punaisen Ristin suojeluksessa eikä se myöskään ollut oikea taistelulaiva. Tämän takia maihinnousujoukot oli turvallisempaa saattaa maihin nopeissa ja hyvinvarustetuissa taistelulaivoissa. Toisekseen juuri SS Canberrassa sijaittivat erikoisjoukkojen verivarastot. Vaikka nämä seikat pienensivätkin aluksen riskiä saada osuma, pidettiin laiva kauempana San Carlosin vesillä. Vasta ensimmäisen maihinnousupäivän lopulla, kun maissa oli jo 5000 miestä, siirrettiin SS Canberra pimennosta South Georgian saaren läheisyyteen.

Argentiinan ilmavoimat hyökkäsivät jatkuvasti englantilaisten laivoja kohti samalla kun maihinnousuoperaatio eteni Port Stanleya kohti. Koska sotaa käytiin kahdella rintamalla, oli tärkeää perustaa lääkintähuolto sekä maalle että merelle. SS Uganda ja SS Canberra kantoivat suurimman vastuun hoidon antamisesta muilta aluksilta tuleville haavoittuneille. Ajax Bayn kirurginen sairaala toimi lääkintähuollon keskuksena maissa, vaikka se olikin itse asiassa vain ensiapuyksikkö.

SS Uganda saapui merenkulun kieltoalueelle toukokuun 11., jolloin sillä oli noin kymmenen päivää aikaa asettua asemiin ennen tositoimien alkamista. Maihinnousupäivänä Argentiinan Mirage- ja Skyhawk-hävittäjät tekivät 74 ilmahyökkäystä englantilaisia joukkoja vastaan.